

Facultade de Historia

facultad de historia

(*)

Facultade de Historia

Documento de presentación da Facultade 2009-2010

Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais

Materias

Curso 1º

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002M054V01101	Investigación en Historia: Novas Perspectivas e Liñas de Investigación	1c	6
002M054V01102	Espacio, Mito e Realidade Histórica na Grecia Antigua	1c	3
002M054V01103	O Matrimonio en Roma segundo os Textos Clásicos	1c	3
002M054V01104	Territorio, Institucións e Documentación na Galicia Medieval	1c	3
002M054V01105	Sociedade, Poder e Territorio na España Moderna	1c	3
002M054V01106	Laicismo e Sociabilidade na Época Contemporánea	1c	3
002M054V01107	A Cooperación Territorial en Europa: 1945-2006	1c	3
002M054V01108	Memoria, Identidade e Territorio	1c	3
002M054V01109	Categorías de Protección e Recursos dos Bens Patrimoniais. Monumentos e Conxuntos Históricos	1c	3
002M054V01110	Recursos Naturais e Paisaxe na Ordenación do Territorio	1c	3
002M054V01111	Patrimonio, Museoloxía e Arqueoloxía: O Pasado como Discurso Histórico	1c	3

O02M054V01112	Modelos Expositivos de Obras de Arte. Teoría e Práctica da Restauración	1c	3
O02M054V01113	Antropoloxía da Cultura Material	1c	3
O02M054V01114	Territorio e Asentamentos Rurais na Gallaecia	1c	3
O02M054V01115	O Fenómeno Relixioso e a Evolución do Patrimonio Eclesiástico na Galicia Contemporánea	1c	3
O02M054V01116	Cambios na Ocupación do Territorio de Galicia: Análise e Cartografía	1c	3
O02M054V01201	Traballo Fin de Máster	2c	30

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación en Historia: Novas Perspectivas e Liñas de Investigación**

Materia	Investigación en Historia: Novas Perspectivas e Liñas de Investigación			
Código	O02M054V01101			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale OB	Curso 1º	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Lopez Diaz, Maria			
Profesorado	Lopez Diaz, Maria Prada Rodriguez, Julio Saavedra Vázquez, María del Carmen			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Trátase dunha materia obrigatoria do módulo 1. Con ela preténdese que os alumnos coñezan e saiban aplicar as fontes, métodos e técnicas propias da investigación en Historia, previa análise das correntes historiográficas actuais.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
A5	Realizar actividades de investigación arquivística, museística, bibliográfica, audiovisual e informática aplicadas aos campos da historia, o territorio e os recursos patrimoniais.
B3	Dominar a formulación de problemas de investigación teórica e aplicada.
B4	Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.
B6	Saber xestionar a información recollida.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer as principais perspectivas teóricas actuais sobre as que se asenta a investigación histórica. Tomar conciencia crítica delas.	A3	B3
Recoñecer e saber utilizar as principais fontes, métodos e técnicas propias da investigación histórica.	A5	B4 B6

Contidos

Tema	
1. Liñas e perspectivas actuais da investigación histórica.	Non contén
2. Fontes, métodos e técnicas propias da investigación histórica.	Non contén

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	0	15	15
Saídas de estudo/prácticas de campo	30	40	70
Titoría en grupo	3	3	6
Sesión maxistral	15	18	33
Traballos e proxectos	0	10	10
Relatorios/memorias de prácticas	0	10	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos tutelados	Realización dalgún traballo por parte do alumno/a co obxecto de afondar ou complementar os contidos tratados nas sesións teóricas.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Sesións de traballo práctico nun contexto externo ao ámbito académico-universitario (arquivos, bibliotecas, institucións etc.).
Titoría en grupo	Sesións para o asesoramento/orientación do alumno/a en todas as actividades do proceso de aprendizaxe.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor/res dos contidos básicos da materia, tanto teóricos coma metodolóxicos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Atención ás dúbidas do alumnado sobre os contidos da materia, realización de traballos e actividades que debe desenvolver. Seguimento, orientación e asesoramento no seu proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	Atención ás dúbidas do alumnado sobre os contidos da materia, realización de traballos e actividades que debe desenvolver. Seguimento, orientación e asesoramento no seu proceso de aprendizaxe.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Atención ás dúbidas do alumnado sobre os contidos da materia, realización de traballos e actividades que debe desenvolver. Seguimento, orientación e asesoramento no seu proceso de aprendizaxe.
Titoría en grupo	Atención ás dúbidas do alumnado sobre os contidos da materia, realización de traballos e actividades que debe desenvolver. Seguimento, orientación e asesoramento no seu proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Titoría en grupo	Asistencia a titorías.	10%
Traballos e proxectos	Realización dunha recensión e/ou resumo dunha monografía ou ben dun número determinado de artigos.	20%
Relatorios/memorias de prácticas	Entrega dunha memoria ou traballo das actividades prácticas realizadas fóra do ámbito académico universitario (arquivos, bibliotecas, institucións etc.).	40%
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba de control ou avaliación dos contidos das sesións teóricas, que pode consistir na entrega dun resumo ou esquema razoado.	10%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Aróstegui, J., La investigación histórica: teoría y método, Barcelona, Crítica, 1995.

Foucault, M., La arqueología del saber, Madrid, 1979.

Hernández Sampieri, R. et alii, Fundamentos de metodología de la investigación, Madrid, McGraw - Hill, 2006

Hernández Sandoica, E., Los caminos de la Historia. Cuestiones de Historiografía y método, Madrid, Síntesis, 1995.

Iggers, G.B., La ciencia histórica en el siglo XX. Las tendencias actuales: una visión panorámica y crítica del debate inmaterial, Barcelona, Idea Books, 1998.

Moradiellos, E., El oficio de historiador, Madrid, Siglo XXI, 2003.

Muslow, A., Deconstructing History, London, 1997.

Rémod, R. et alii, Hacer la Historia del siglo XX, Madrid, Biblioteca Nueva/UNED, Casa de Velázquez, 2004.

Recomendacións

Outros comentarios

Para os alumnos que non poidan asistir ás sesións presenciais (teóricas, seminarios, sesións prácticas etc.) arbitraranse actividades ou traballos que lles permitan cursar a materia. Esta materia será impartida polos profesores:

- María López Díaz (Universidade de Vigo): 2'5 créditos
 - Xulio Prada Rodríguez (Universidade de Vigo): 3 créditos
 - M^a del Carmen Saavedra Vázquez (Universidade de Santiago de Compostela): 0'5 créditos
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Espacio, Mito e Realidade Histórica na Grecia Antigua				
Materia	Espacio, Mito e Realidade Histórica na Grecia Antigua			
Código	O02M054V01102			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana Maria			
Profesorado	Reboreda Morillo, Susana Maria			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Preténdese describir a importancia do mito nun espazo e nunha realidade concreta: a Grecia antiga.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.
A2	Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinado.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B6	Saber xestionar a información recollida.
B9	Comprometerse a desenvolver e manter unha actitude ética tanto no seu traballo coma nas súas relacións sociais.

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.	A1
Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinados.	A2
Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.	A3
Analizar, sintetizar e relacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.	B1
Saber xestionar a información recollida.	B6
Comprometerse a desenvolver e manter unha actitude ética tanto no seu traballo coma nas súas relacións sociais.	B9

Contidos	
Tema	
Tema 1. A relación entre o mito e a historia	O significado do mito. A evolución do estudo do mito.
Tema 2. A muller na mitoloxía grega	A orixe da muller. As deusas do Olimpo. As esposas dos heroes.
Tema 3. A muller na Grecia antiga	As principais tarefas femininas. O matrimonio e a maternidade. As outras: as non cidadás.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	4	10	14
Seminarios	4	10	14
Traballos tutelados	5	15	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Lectura da Odisea de Homero con especial atención ás mulleres que alí aparecen. Os/as estudantes verán o filme La Odisea dirixida no ano 1997 por Andrei Konchalovsky.
Seminarios	Os/as estudantes terán contacto directo coas distintas metodoloxías aplicadas ao mito e coas fontes do seu coñecemento (escritas e iconográficas) e coas fontes da realidade histórica e espacial da muller da antiga Grecia. As impresións extraídas expoñeranse a través dun debate.
Traballos tutelados	A partir dos coñecementos adquiridos nas sesións maxistras, a lectura da Odisea e a visión do filme, os/as estudantes deberán elaborar un traballo relacionado coa situación da muller que se reflicte na obra homérica e no filme, analizando as razóns das similitudes e das diferenzas. A profesora, mediante titorías personalizadas, fará un seguimento deste. Será exposto na aula un resumo do traballo.
Sesión maxistral	A profesora irá expoñendo os temas e subtemas, con apoio da ferramenta informática Power Point, na que se incluírán as ideas principais que se desenvolverán, así como datos sobre as fontes de estudo básicas (literarias e iconográficas) e outras ideas extraídas da historiografía actual.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Nos traballos de aula e nos seminarios os/as estudantes poderán preguntar todas as cuestións que lles suxira tanto a visión do filme, coma o tratamento de textos e material iconográfico. Durante o debate a atención personalizada consistirá en dirixir esta acción. A atención personalizada respecto ao traballo tutelado será a nivel individual, na dirección da temática, metodoloxía e presentación.
Seminarios	Nos traballos de aula e nos seminarios os/as estudantes poderán preguntar todas as cuestións que lles suxira tanto a visión do filme, coma o tratamento de textos e material iconográfico. Durante o debate a atención personalizada consistirá en dirixir esta acción. A atención personalizada respecto ao traballo tutelado será a nivel individual, na dirección da temática, metodoloxía e presentación.
Traballos tutelados	Nos traballos de aula e nos seminarios os/as estudantes poderán preguntar todas as cuestións que lles suxira tanto a visión do filme, coma o tratamento de textos e material iconográfico. Durante o debate a atención personalizada consistirá en dirixir esta acción. A atención personalizada respecto ao traballo tutelado será a nivel individual, na dirección da temática, metodoloxía e presentación.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	A asistencia e participación nos seminarios, tanto nas análises das fontes coma no debate.	30%
Traballos tutelados	A asistencia ás titorías e o produto final do traballo elaborado, principalmente polo seu contido e enfoque metodolóxico, pero tamén pola súa presentación.	40%
Sesión maxistral	A asistencia ás clases teóricas e a participación nestas.	30%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

- Bermejo Barrera, J.C., J. García González y S. Reboreda Morillo: *Los orígenes de la mitología griega*, Madrid, Akal, 1996.
- Brulé, P.: *Les femmes grecques à l'époque classique*, París, Hachette, 2001.
- Finley, M.I.: *El mundo de Odiseo*, Barcelona, FCE, 1978
- García Gual, C.: *Introducción a la Mitología Griega*, Madrid, Alianza Editorial, 2006.
- Homero: *La Odisea*. Madrid, Gredos, 2001.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- Buxton, R.: *Todos los dioses de Grecia*, Madrid, Oberon, 2004.
- Cantarella, E.: *La Calamidad Ambigua. Condición e imagen de la mujer en la antigüedad griega y romana*, Madrid, ediciones clásicas, 1991.

- Cavalier, O. (dir): *Silence et furer: la femme er le mariage en Grèce*, Avignon, Fondation du Museum calvet, 1996.
- Chirassi Colombo, I.: *La religión griega: dioses, héroes, ritos y misterios*. Madrid, Alianza, 2005.
- Dillon, M.: *Girls and woman in Classical Greek Religion*, Londres, Routledge, 2003.
- Grimal, P.: *Diccionario de Mitología Griega y Romana*, Barcelona, Paidós, 2009.
- Harrauer, C.: *Diccionario de mitología griega y romana con referencias sobre la influencia de los temas y motivos antiguos en las artes plásticas, la literatura y la música de occidente hasta la actualidad*, Barcelona, Herder, 2008.
- Pomeroy, S.: *Goddesses, Whores, Wives and Slaves: Women in Classical Antiquity*, Londres, Pimlico, 1994.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
O Matrimonio en Roma segundo os Textos Clásicos				
Materia	O Matrimonio en Roma segundo os Textos Clásicos			
Código	O02M054V01103			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	García Masegosa, Antonio			
Profesorado	García Masegosa, Antonio			
Correo-e	masegosa@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/masegosa			
Descrición xeral	Preténdese ofrecerlle ao alumno a aprendizaxe das técnicas de busca de textos latinos referentes a un tema concreto obxecto de estudo, e a súa correspondente tradución.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinado.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
B2	Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.
B6	Saber xestionar a información recollida.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
P.1. Analizar, sintetizar e interrelacionar os textos.	A3	B2
P. 2. Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.	A2	B6

Contidos

Tema	
1- Busca nos diversos repertorios de fontes latinas textos que fagan referencia ao matrimonio en Roma.	1.1-Busca nos diversos repertorios de fontes latinas textos que fagan referencia ao matrimonio en Roma.
2.-Busca das diversas traducións dos devanditos textos a idiomas modernos, preferentemente castelán e galego.	2.1- Agrupar o material por épocas e materias. 2.2.- Utilidade destes materiais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	11	22	33
Traballos tutelados	8	8	16
Titoría en grupo	5	10	15
Actividades introdutorias	1	2	3
Probas prácticas, de execución. Probas de execución 0 de tarefas reais e/ou simuladas.		8	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación por parte do profesor dos diversos temas.

Traballos tutelados	Busca por parte dos alumnos dos diversos textos sobre o matrimonio tanto en latín coma en linguas modernas. A súa agrupación e validez.
Titoría en grupo	Exposición por parte dos alumnos dos resultados obtidos e intercambio de datos e conclusións.
Actividades introdutorias	Primeira clase na que o profesor formulará a finalidade do curso e os pasos que se darán durante a súa duración. Reparto de traballo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	O profesor ocuparase de que cada alumno entenda o traballo a realizar.
Traballos tutelados	O profesor ocuparase de que cada alumno entenda o traballo a realizar.
Titoría en grupo	O profesor ocuparase de que cada alumno entenda o traballo a realizar.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	O alumno terá que demostrar na práctica que comprendeu as explicacións.	10%
Probas prácticas, de execución.	Presentación do material latino encontrado coa súa correspondente tradución, ordenación cronolóxica, distribución por materias e valoración de resultados.	40%
Probas de execución de tarefas reais e/ou simuladas.		

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será estimativa e sen probas de acordo coa asistencia, participación e traballo realizado polos alumnos durante as horas presenciais e segundo as conclusións a que chegasen. A nota final constará dos seguintes apartados:

Por asistencia a clases presenciais: 30%

Por participación e aproveitamento nas actividades dirixidas: 30%

Asistencia a titorías: 20%

Conclusións alcanzadas (equivalente a probas de avaliación): 20%

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica.

Biblioteca Augustana.- http://www.hs-augsburg.de/~harsch/a_alpha.html. Base de datos

Gómez de la Serna, P.: *D. Iustiniani Institutionum Libri IV*. Madrid 1856. Fondo antigo: OUR 1350.

The Latin Library. <http://www.thelatinlibrary.com/>. Base de datos.

Guillén, José.: *Vrbs Roma I*. Salamanca 1981. Libro.

Bibliografía general.

Domingo, Rafael.: *Reglas jurídicas y aforismos*. Pamplona 2000. Libro

García Garrido, Mj.: *Diccionario de jurisprudencia romana*. Madrid 1993. Libro

Iglesias Redondo, J.: *Diccionario de definiciones y reglas de derecho romano*. Madrid 2001. Libro.

Recomendacións

Outros comentarios

Non é imprescindible pero si moi conveniente ter uns coñecementos básicos de lingua latina ao nivel que se obtén nesta facultade ao cursar Latín I e Latín II.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Territorio, Institucións e Documentación na Galicia Medieval				
Materia	Territorio, Institucións e Documentación na Galicia Medieval			
Código	O02M054V01104			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Diaz, María Beatriz			
Profesorado	Durany Castrillo, Mercedes Perez Rodriguez, Francisco Javier Vaquero Diaz, María Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo da Historia Social, Política e Económica do Reino de Galicia na Idade Media a través das súas fontes documentais			

Competencias de titulación

Código	
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
A5	Realizar actividades de investigación arquivística, museística, bibliográfica, audiovisual e informática aplicadas aos campos da historia, o territorio e os recursos patrimoniais.
B5	Traballar interdisciplinarmente
B6	Saber xestionar a información recollida.
B7	Presentar por escrito os resultados do traballo de investigación con criterios de calidade científica.
B8	Aplicar a informática e outros medios audiovisuais ao traballo de fin de mestrado.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento da organización territorial do reino medieval de Galicia.	A3	
Coñecemento das fontes de información sobre o reino medieval de Galicia.	A3	B5
Destreza na localización, transcripción e edición de fontes documentais.	A5	B6
Capacidade para elaborar un traballo de investigación sobre as institucións galegas medievais.		B5 B7 B8

Contidos

Tema	
1.- Territorio e institucións na Galicia medieval.	1.1.- Delimitación territorial do reino de Galicia. 1.2.- Institucións eclesiásticas na Galicia medieval.
2.- Fontes de información bibliográfica e documental.	2.1.- Busca e acceso ás fontes bibliográficas e arquivísticas. 2.2.- Normas de transcripción e edición documental.
3.- Tratamento da información e elaboración de traballos científicos en Historia medieval.	3.1.- Valeirado da información. 3.2.- Normas de elaboración de traballos científicos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	3	10	13
Saídas de estudo/prácticas de campo	12	12	24
Traballos tutelados	3	23	26
Titoría en grupo	2	0	2
Sesión maxistral	5	0	5

Traballos e proxectos	0	5	5
-----------------------	---	---	---

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminarios	Traballo de aula no que o alumnado, organizado en grupos informais, practicará as técnicas de tratamento da documentación e a súa preparación para a elaboración de traballos científicos.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Prácticas realizadas nos arquivos e bibliotecas públicos da cidade de Ourense sobre fontes documentais e bibliográficas de Historia medieval de Galicia.
Traballos tutelados	Sesións de traballo en grupo nas que se orientará ao alumnado na elaboración dun traballo científico baseado nas fontes documentais e bibliográficas previamente seleccionadas.
Titoría en grupo	Sesións nas que se realizará o seguimento e orientación sobre os contidos e preparación das actividades e probas de avaliación.
Sesión maxistral	Exposicións nas que se familiarizará o alumnado coas institucións e o territorio da Galicia medieval, as fontes de información que existen para o seu estudo e as bases necesarias para o seu tratamento científico.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Consistirá na revisión por parte do profesorado dos materiais xerados nos seminarios e prácticas (bases de datos, relatorio de fontes documentais e bibliográficas, mapas etc.), e no seguimento dos traballos que deberá realizar o alumnado.
Titoría en grupo	Consistirá na revisión por parte do profesorado dos materiais xerados nos seminarios e prácticas (bases de datos, relatorio de fontes documentais e bibliográficas, mapas etc.), e no seguimento dos traballos que deberá realizar o alumnado.
Traballos tutelados	Consistirá na revisión por parte do profesorado dos materiais xerados nos seminarios e prácticas (bases de datos, relatorio de fontes documentais e bibliográficas, mapas etc.), e no seguimento dos traballos que deberá realizar o alumnado.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Ídem saídas de estudio / prácticas de campo.	10%
Saídas de estudo/prácticas de campo	A avaliación realizarase mediante un único traballo no que se editarán fontes documentais precedidas dunha breve introdución que as relacione cos contidos teóricos do curso. O alumnado demostrará que domina as normas de edición documental e citas bibliográficas.	60%
Titoría en grupo	Ídem saídas de estudio / prácticas de campo.	10%
Sesión maxistral	Ídem saídas de estudio / prácticas de campo.	10%
Traballos e proxectos	Ídem saídas de estudio / prácticas de campo.	10%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica:

- Andrade Cernadas, J.M. e Pérez Rodríguez, F.J. (1996): *Galicia Medieval*, Perillo, Vía Láctea. [OUR 946.011 /18](#)
- Riesco Terrero, A. (ed.) (1999): *Introducción a la Paleografía y a la Diplomática general*, Madrid, Síntesis. [Depósito: OUR 44082](#)
- Duro Peña, E. (1973): *Catálogo de los documentos privados en pergamino del archivo de la catedral de Orense (888-1554)*, Ourense, Instituto de Estudios Orensanos "Padre Feijoo". [Depósito: OUR 49525](#)
- García Oro, J. (1987): *Galicia en los siglos XIV y XV*. 2 vols., A Coruña, Fundación "Pedro Barrié de la Maza". [OUR 946.011 /29](#)
- Isla Frez, A. (1992): *La sociedad gallega en la Alta Edad Media*, Madrid, CSIC. [Depósito: OUR 44084](#)
- Ríos Rodríguez, M.L. (1993): *As orixes do foro na Galicia medieval*, Santiago de Compostela, Universidade.

Recomendacións
Materias que continúan o temario

Outros comentarios

A materia será impartida por os profesores Mercedes Durany Castrillo, Francisco Javier Pérez Rodríguez e Mª Beatriz Vaquero Díaz da Universidade de Vigo. Recoméndase ter nocións de Paleografía.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Sociedade, Poder e Territorio na España Moderna				
Materia	Sociedade, Poder e Territorio na España Moderna			
Código	002M054V01105			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Rionegro Fariña, Isolina			
Profesorado	Rionegro Fariña, Isolina Saavedra Vázquez, María del Carmen			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Trátase dunha materia optativa do módulo 1. Pretende estudar a sociedade, organización do poder e ámbito territorial da monarquía hispana na Idade Moderna, sobre todo no referido a Galicia.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinado.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B3	Dominar a formulación de problemas de investigación teórica e aplicada.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer as claves interpretativas da articulación social, institucional e territorial do poder na España moderna, e en particular do antigo Reino de Galicia.	A2	B1
Conciencia crítica do manexo das fontes e metodoloxías aplicadas ao estudo da sociedade e estruturas políticas da Idade Moderna.	A3	B3

Contidos

Tema	
1. A articulación social do poder.	Non hai.
2. Actividade política e o marco institucional.	Non hai.
3. A organización político-administrativa do territorio.	Non hai.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	0	5	5
Titoría en grupo	3	1	4
Saídas de estudo/prácticas de campo	12	20	32
Sesión maxistral	8	10	18
Traballos e proxectos	0	10	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Traballos tutelados	Realización dalgún traballo para afondar ou complementar os contidos tratados nas sesións maxistrais.
Titoría en grupo	Sesións para o asesoramento / orientación dos alumnos nas actividades da materia e proceso de aprendizaxe.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Sesións de traballo práctico fóra do ámbito académico universitario (Arquivo Histórico Provincial de Ourense).
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos básicos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Atención das dúbidas do alumnado sobre os contidos das clases maxistrais, realización de traballos ou actividades propostas e sesións prácticas desenvolvidas no arquivo.
Traballos tutelados	Atención das dúbidas do alumnado sobre os contidos das clases maxistrais, realización de traballos ou actividades propostas e sesións prácticas desenvolvidas no arquivo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Atención das dúbidas do alumnado sobre os contidos das clases maxistrais, realización de traballos ou actividades propostas e sesións prácticas desenvolvidas no arquivo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Titoría en grupo	Asistencia ás titorías.	10%
Saídas de estudo/prácticas de campo	Entrega dunha memoria escrita ou traballo das actividades prácticas realizadas no Arquivo Histórico Provincial de Ourense.	30%
Traballos e proxectos	Recensión e/ou resumo dun libro ou ben dun número de artigos (ente tres e cinco).	30%
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba de control dos contidos das sesións prácticas, que pode consistir na entrega dun resumo ou esquema razoado.	10%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Andújar Castillo, F., Ejércitos y militares en la Europa Moderna, Madrid, Síntesis, 1999.

Aranda Pérez, F.J., Sociedad y élites eclesiásticas en la España Moderna, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2000.

Artola, M., Antiguo Régimen y revolución liberal, Barcelona, Ariel, 1988.

Domínguez Ortíz, A., Sociedad y Estado en el siglo XVIII español, Barcelona, Ariel, 1988.

Escudero, J.A., Administración y Estado en la España Moderna, Valladolid, Junta de Castilla y León, 2002.

Fernández Albaladejo, P., Fragmentos de monarquía. Trabajos de historia política, Madrid, Alianza Editorial, 1992.

Fernández Albaladejo, P., La crisis de la Monarquía, Madrid, Crítica, Marcial Pons, Ediciones de Historia, 2009.

Hespanha, A.M., Vísperas del Leviatan. Instituciones y poder político (Portugal, siglo XVII), Versión castellana de F. J. Bouza Álvarez de Madrid, Taurus, 1989.

Maravall, J.A., Estado Moderno y mentalidad social (siglos XVI a XVII), Madrid, Ed. Revista de Occidente,

Parker, G., La revolución militar: las innovaciones militares y el apogeo de Occidente, 1500-1800, Barcelona, Crítica, 1990.

Recomendacións

Outros comentarios

Para os alumnos que non poidan asistir ás sesións presenciais (teóricas, seminarios, sesións prácticas etc.) arbitraranse actividades ou traballos que lles permitan o seguimento da materia. Esta materia será impartida polas profesoras:

- Isolina Rionegro Fariña (Universidade de Vigo): 2'5 créditos.

- M^a del Carmen Saavedra Vázquez (Universidade de Santiago): 0'5 créditos.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Laicismo e Sociabilidade na Época Contemporánea				
Materia	Laicismo e Sociabilidade na Época Contemporánea			
Código	O02M054V01106			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Valin Fernandez, Alberto Juan			
Profesorado	Brey , Gérard			
	Valin Fernandez, Alberto Juan			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	O laicismo como subcultura política das ideoloxías revolucionarias. Definición e historia.			
	As formas de sociabilidade política. Definición e historia.			
	A francmasonería como subcultura política. Definición antropolóxica e historia.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.
A2	Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinado.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
A4	Interpretar os fenómenos sociais e culturais así como os conflitos políticos á luz da súa xenealoxía fenomenolóxica e conceptual.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B2	Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.
B3	Dominar a formulación de problemas de investigación teórica e aplicada.
B4	Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.
B6	Saber xestionar a información recollida.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Integrar estudio histórico do laicismo, masonería e movemento obreiro dende unha perspectiva cultural.	A1	B1
	A2	B2
		B4
Achegar ao alumno/a ao concepto de sociabilidade e ao seu emprego na historiografía contemporánea.	A1	B1
	A3	B2
	A4	
Coñecer as diferentes formas e manifestacións culturais do laicismo na España da Restauración.	A1	B1
	A2	B2
	A4	B3
Coñecer e valorar o papel da masonería como unha forma de sociabilidade na época contemporánea.	A2	B1
	A3	B2
	A4	B4
Adquisición das habilidades precisas para o manexo das técnicas de traballo propias da historia contemporánea.	A1	B3
	A3	B4
		B6

Contidos

Tema

1. Sociabilidade obreira, cultura laica e teatro social na Restauración (1875-1923)	1.1. Sociabilidade e sociabilidade obreira. 1.2. A cultura laica e as súas formas de manifestación.
2. A masonería na Historia de Galicia.	2.1. A masonería entendida como unha cultura política. 2.2. A masonería na Galicia Contemporánea.
3. Relación do movemento obreiro coa cultura burguesa laicista.	3.1. Influencia da cultura laicista burguesa sobre o movemento obreiro. 3.2. Movemento obreiro e masonería.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	8	20	28
Titoría en grupo	5	7	12
Sesión maxistral	12	15	27
Relatorios/memorias de prácticas	0	8	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Traballo en profundidade dun tema (monográfico). Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistras coa labor profesional.
Titoría en grupo	Tempo reservado polo docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada nas leccións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para os seminarios. Resolución de calquera outra dúbida ou problema que se lle poida formular ao alumno/a.
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada nas leccións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para os seminarios. Resolución de calquera outra dúbida ou problema que se lle poida formular ao alumno/a.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	Participación e aproveitamento nas actividades dirixidas e seminarios.	30%
Titoría en grupo	Asistencia ás titorías	20%
Sesión maxistral	Asistencia ás clases teóricas	30%
Relatorios/memorias de prácticas	Proba de avaliación	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA,

Alberto Valín Fernández, **Galicia y la masonería en el siglo XIX**, Edicións do Castro, 1990, 1991,

Alberto Valín Fernández, **Laicismo, educación y represión en el siglo XX**, Edicións do Castro, 1993,

Alberto Valín Fernández, **Masonería y revolución. Del mito literario a la realidad histórica**, Ediciones Idea, 2008,

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia será impartida polos profesores Alberto Valín Fernández (Univ. Vigo) e Gérard Brey (Univ. Franco-Condado. Francia).

DATOS IDENTIFICATIVOS**A Cooperación Territorial en Europa: 1945-2006**

Materia	A Cooperación Territorial en Europa: 1945-2006			
Código	O02M054V01107			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Dominguez Castro, Luis			
Profesorado	Dominguez Castro, Luis			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Esta materia pretende introducir ao alumnado na percepción do territorio dende a Unión Europea e nas experiencias de cooperación territorial existentes en Europa dende 1945.			

Competencias de titulación

Código				
A1	Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.			
A4	Interpretar os fenómenos sociais e culturais así como os conflitos políticos á luz da súa xenealoxía fenomenolóxica e conceptual.			
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.			
B4	Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.			

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.	A1
Interpretar os fenómenos sociais e culturais así como os conflitos políticos á luz da súa xenealoxía fenomenolóxica e conceptual.	A4
Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.	B1
Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.	B4

Contidos

Tema	
1. Contexto histórico da cooperación territorial en Europa	- Guerra Fría e movementos europeístas. - O nacemento das comunidades e as súas primeiras ampliacións. - A Acta Única e as políticas de cohesión económica e social. - A ampliación ao Leste.
2. Os actores esóxenos e endóxenos do proceso	- O Consello de Europa: A Conferencia de poderes locais de Europa e a súa evolución. - O Consello de Europa: A Convención de Madrid. - A CEE/UE: O Comité das rexións e as AECT. - A CEE/UE: As PIC INTERREG e o obxectivo de cooperación territorial.
3. A eurrrexión Galicia-Norte de Portugal	- Fundamentos históricos e xurídicos. - A armazón organizativa. - Balance e evolución.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas a través de TIC	8	25	33
Titoría en grupo	3	5	8
Seminarios	12	15	27

Resolución de problemas e/ou exercicios	2	5	7
---	---	---	---

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas a través de TIC	Exercicios prácticos a través das TIC.
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas e orientación dos traballos dirixidos e da avaliación.
Seminarios	Tratamento en profundidade e de forma interactiva do programa da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Dado o reducido número de alumnado previsto na materia, a resolución de dúbidas e a participación serán abordadas tanto na aula coma na plataforma de teledocencia.
Prácticas a través de TIC	Dado o reducido número de alumnado previsto na materia, a resolución de dúbidas e a participación serán abordadas tanto na aula coma na plataforma de teledocencia.
Titoría en grupo	Dado o reducido número de alumnado previsto na materia, a resolución de dúbidas e a participación serán abordadas tanto na aula coma na plataforma de teledocencia.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Prácticas a través de TIC	O alumnado resolverá os exercicios que se formulen a través da plataforma de teledocencia.	70%
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumnado fará unha presentación oral para resolver o exercicio proposto.	30%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na segunda convocatoria o alumnado deberá emendar e entregar os exercicios propostos na primeira ou realizar outros novos.

Bibliografía. Fontes de información
BITSCH, M-T (dir.), Le fait régional et la construction européenne , Bruselas: Bruylant, 2004,
GABBE, J.; VON MALCHUS, V, Cooperation between European border regions : review and perspectives , Gronau: Association of European Border Regions, 2008,
DOMINGUEZ CASTRO, L., (dir), Europa e a Cooperación transfronteiriça , Eixo Atlántico do Noroeste Peninsular, Porto, 2006,
DOMINGUEZ CASTRO, L., (dir), A Cooperación transfronteiriça Portugal-Espanha , Lisboa/Porto: IFDR/Eixo Atlántico, 2008,
http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_es.htm ,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Memoria, Identidade e Territorio				
Materia	Memoria, Identidade e Territorio			
Código	002M054V01108			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Rodríguez Teijeiro, Domingo			
Profesorado	Juana López, Jesús de Rodríguez Teijeiro, Domingo			
Correo-e	teijeiro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Trátase de coñecer os procesos históricos de reprodución simbólica e cultural do pasado no marco galego, valorando os elementos de consolidación, vertebración e integración da identidade galega. Coñecer e diferenzas os riscos esenciais que configuran a identidade galega, así como o proceso da súa toma de conciencia. Todo iso a partir da adquisición das técnicas propias do valeirado e análise da documentación persoal e oficial e do discurso político.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.
A2	Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinado.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
A4	Interpretar os fenómenos sociais e culturais así como os conflitos políticos á luz da súa xenealoxía fenomenolóxica e conceptual.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B2	Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.
B3	Dominar a formulación de problemas de investigación teórica e aplicada.
B4	Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.
B6	Saber xestionar a información recollida.
B7	Presentar por escrito os resultados do traballo de investigación con criterios de calidade científica.
B11	Compromiso ético

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Achegar ao alumno/a ao concepto de memoria, ao seu uso na historiografía contemporánea e ao debate público suscitado en torno a este.	A1 A3	B6 B11
Coñecer os usos públicos da memoria así como as políticas da memoria.	A1 A2 A4	B1 B2 B6
Coñecer os procesos históricos de reprodución simbólica e cultural.	A1 A2 A3	B1 B2 B3
Coñecer os elementos que propician no tempo a consolidación e articulación da identidade galega.	A1 A2 A3	B1 B2 B3
Adquisición daquelas habilidades precisas para o manexo das técnicas de traballo propias da historia contemporánea.	A1 A3	B3 B4 B6 B7

Contidos		
Tema		
1. Historia e memoria.	1.1. O concepto de memoria e a súa utilización na historiografía recente.	
	1.2. Políticas e lugares da memoria.	
2. Identidade e territorio.	2.1. Características xerais da identidade galega.	
	2.2. Galeguismo e emigración.	

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	12	25	37
Titoría en grupo	5	2	7
Sesión maxistral	8	15	23
Relatorios/memorias de prácticas	0	8	8
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminarios	Traballo en profundidade dun tema (monográfico). Aplicación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistras coa labor profesional.
Titoría en grupo	Tempo reservado por cada docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada nas clases maxistras, sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas e seminarios. Resolución de calquera outra dúbida ou problema que se lle poida formular ao alumno.
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada nas clases maxistras, sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas e seminarios. Resolución de calquera outra dúbida ou problema que se lle poida formular ao alumno.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Participación e aproveitamento nas actividades dirixidas.	60%
Titoría en grupo	Asistencia ás titorías	10%
Sesión maxistral	Asistencia ás clases teóricas.	20%
Relatorios/memorias de prácticas	Probas de avaliación. Elaboración de informes ou memorias sobre os temas e/ou lecturas tratados nos seminarios.	10%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA,

Ricoeur, P., **La Memoria, la Historia y el Olvido**, 2003,

Altied Vigil, A. (coord.), **Entre el pasado y el presente. Historia y memoria**, 1995,

Forcadell, C. et alii (eds.), **Usos de la historia y políticas de la memoria**, 2004,

Beramendi, J., **De provincia a nación. Historia do galeguismo político**, 2007,

Juana, J. de y Prada, J., **Historia Contemporánea de Galicia**, 2005,

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA,

Godoy, C. (comp.), **Historiografía y memoria colectiva: tiempos y territorios**, 2002,

Koselleck, R., **Estratos de tiempo: estudios sobre la historia**, 2001,

Aróstegui, J., **La Historia Viva. Sobre la Historia del Presente**, 2004,

Pérez Garzón, J.S. et alii, **La gestión de la memoria. La historia de España al servicio del poder**, 2000,

Aguilar, P., **Memoria y olvido de la Guerra Civil Española**, 1996,

Juliá, S. (dir.), **Memoria de la guerra y del franquismo**, 2006,

Juana, J. de y Prada, J., **El galleguismo: historia y textos. De los orígenes a la Declaración de Barcelona**, 2002,

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia será impartida polos profesores Domingo Rodríguez Teijeiro e Jesús de Juana López (Univ. Vigo).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Categorías de Protección e Recursos dos Bens Patrimoniais. Monumentos e Conxuntos Históricos				
Materia	Categorías de Protección e Recursos dos Bens Patrimoniais. Monumentos e Conxuntos Históricos			
Código	O02M054V01109			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal Lopez, Maria Yolanda			
Profesorado	Barriocanal Lopez, Maria Yolanda Carballo-Calero Ramos, Maria Victoria Catalina Soraluce Blond, Jose Ramón			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O presente curso ten por obxecto a análise da conservación e principais causas da perda do patrimonio arquitectónico herdado no conxunto da cultura contemporánea dos países occidentais. Nos seus contidos abórdase tamén a forma en que se desenvolveron no noso país os procesos de tutela e protección do patrimonio cultural para poder comprender, dende ese coñecemento a súa situación actual e as expectativas de cara ao seu futuro. Este obxectivo xenérico desenvólvese en dous aspectos complementarios: a análise do marco institucional e do desenvolvemento da normativa histórico-artística que incidiu sobre o patrimonio arquitectónico e a análise, malia a teoría e a práctica da restauración, da destrución de boa parte da arquitectura histórica.			
Competencias de titulación				
Código				
A6	Coñecer e saber aplicar a lexislación vixente sobre o patrimonio cultural, así como a das institucións relativas ao tratamento e á protección.			
A7	Adquirir a capacidade para discriminar e valorar as distintas manifestacións do patrimonio así como interpretar e utilizar as normas de aplicación deste.			
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.			
B2	Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.			
Competencias de materia				
Resultados previstos na materia			Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.			B1	
Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.			B2	
Coñecer e saber aplicar a lexislación vixente sobre o patrimonio cultural, así como das institucións relativas ao tratamento e á protección.			A6	
Adquirir a capacidade para discriminar e valorar as distintas manifestacións do patrimonio así como interpretar e utilizar as normas de aplicación deste.			A7	
Contidos				
Tema				

1. A PROTECCIÓN DO PATRIMONIO ARQUITECTÓNICO. DESENVOLVEMENTO E EVOLUCIÓN DA NORMATIVA HISTÓRICO-ARTÍSTICA
2. O PATRIMONIO NA HISTORIA
3. A DESTRUCCIÓN METÓDICA DO PATRIMONIO

- 1.1.. Bens integrantes do patrimonio histórico español.
- 1.2. Categorías e procedementos de integración no patrimonio histórico.
- 1.3. O concepto de monumento e o seu marco ou ámbito. conxuntos históricos. A noción dos conxuntos-itinerarios.
- 2.1. A arquitectura e o patrimonio nos documentos gráficos.
- 2.2. As arquitecturas sen rostro.
- 3.1. Viollet Le Duc e a destrución revolucionaria do patrimonio en Francia.
- 3.2. Incidencia das desamortizacións no patrimonio español.
- 3.3. As dúas Guerras Mundiais e o patrimonio europeo

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	20	28
Titoría en grupo	3	3	6
Sesión maxistral	12	15	27
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo ao ámbito académico universitario (monumentos, espazos ou itinerarios culturais) relacionadas co ámbito de estudo da materia. Estas actividades céntranse no desenvolvemento de capacidades relacionadas para a observación directa e a aplicación de supostos dende o punto de vista normativo de protección e restauración do patrimonio cultural.
Titoría en grupo	Orientación aos alumnos/as sobre os contidos e preparación das actividades e proba de avaliación.
Sesión maxistral	Exposicións nas que o alumnado se familiarizará coa singular relevancia cuantitativa e cualitativa do patrimonio arquitectónico, da evolución do seu marco normativo e natureza xurídica e do reto da súa conservación en épocas de crise.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	O profesorado aplicará unha atención personalizada ao alumnado para a súa orientación no logro dos obxectivos vinculados ao programa formativo, para que coa axuda de cantos documentos sexan necesarios (normativas, informes, memorias de restauración, documentos gráficos etc.), se apliquen como instrumentos na valoración do ben cultural obxecto da saída de estudo.
Titoría en grupo	O profesorado aplicará unha atención personalizada ao alumnado para a súa orientación no logro dos obxectivos vinculados ao programa formativo, para que coa axuda de cantos documentos sexan necesarios (normativas, informes, memorias de restauración, documentos gráficos etc.), se apliquen como instrumentos na valoración do ben cultural obxecto da saída de estudo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Saídas de estudo/prácticas de campo	Participación e aproveitamento nas actividades desenvolvidas nun contexto externo ao ámbito académico.	30%
Titoría en grupo	Asistencia a titorías.	20%
Sesión maxistral	Asistencia ás sesións maxistras de carácter teórico.	30%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

ALEGRE AVILA, J. M., **Evolución y régimen jurídico del Patrimonio Histórico**, Ministerio de Cultura,
 ALONSO IBÁÑEZ, Mª R., **El Patrimonio Histórico. Destino público y valor cultural**, Ed. Civitas,
 ALVAREZ ALVAREZ, J. L., **Estudios sobre el Patrimonio Histórico Español y la Ley de 25 de junio de 1985**, Ed. Civitas,
 BARREIRO RODRIGUEZ, C., **La ordenación jurídica del Patrimonio Histórico**, Ed. Civitas,
 CALAMA, J. M^a; GRACIANI, A., **La Restauración monumental en España. De 1900 a 1936**,

ALONSO IBÁÑEZ, Mª R.: Los espacios culturales en la ordenación urbanística, Universidad de Oviedo-Marcial Pons, Madrid, 1994.

ALONSO IBÁÑEZ M. R.: Los espacios culturales en el ordenación urbanística, Universidad de Oviedo-Marcial Pons, 1994.

ALVAREZ, J. L.: Sociedad, Estado y Patrimonio Cultural, Espasa Calpe, Madrid, 1992.

BENITEZ DE LUGO Y GUILLEN, F.: El Patrimonio Cultural Español (Aspectos jurídicos, administrativos y fiscales), Comares, Granada, 1995.

BENSUSAN MARTIN, Mª P.: La protección urbanística de los bienes inmuebles históricos, Comares, Granada, 1996.

CAPITEL, A.: Metamorfosis de monumentos y teorías de restauración, Madrid, 1988.

FERNANDEZ PARDO, F.: Dispersión y destrucción del Patrimonio Artístico Español, (5 tomos), Madrid, 2007.

GARCIA-ESCUDERO, p.; PENDAS GARCIA, B.: El nuevo régimen jurídico del Patrimonio Histórico Español, Ministerio de Cultura, Madrid, 1986.

ROCA ROCA, E.: El Patrimonio Artístico y Cultural, Instituto de Estudios de Administración Local, Madrid, 1976.

Recomendacións

Outros comentarios

A materia «Categorías de protección e recursos dos bens patrimoniais. Monumentos e conxuntos históricos» será impartida polos profesores:

- BARRIOCANAL LÓPEZ, Yolanda. Profesora Titular de Historia da Arte. Facultade de Historia. Universidade de Vigo
 - CARBALLO-caleiro RAMOS, Mª Victoria. Catedrática de Historia da Arte. Facultade de Historia. Universidade de Vigo.
 - Profesor Invitado. SORALUCE BLOND, José Ramón. Catedrático de Composición Arquitectónica (Historia da Arte). Departamento de Composición da Escola Técnica Superior de Arquitectura. Universidade da Coruña.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Recursos Naturais e Paisaxe na Ordenación do Territorio				
Materia	Recursos Naturais e Paisaxe na Ordenación do Territorio			
Código	O02M054V01110			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Alvarez, Elena			
Profesorado	de Uña Alvarez, Elena Prego Reboledo, Ricardo			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento e aplicación das bases teóricas e das secuencias metodolóxicas para a investigación dos recursos/paisaxes naturais en unidades territoriais integradas.			

Competencias de titulación

Código	
A7	Adquirir a capacidade para discriminar e valorar as distintas manifestacións do patrimonio así como interpretar e utilizar as normas de aplicación deste.
A9	Habilidade na aplicación de criterios e no coñecemento e utilización de técnicas e de instrumentos para a análise, valoración e xestión do patrimonio.
A10	Capacidade para a aplicación de metodoloxías de análise do patrimonio territorial segundo obxectivos de protección e posta en valor.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B2	Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.
B10	Mostrar sensibilidade ante a problemática ambiental.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Adquirir a capacidade para discriminar e valorar as distintas manifestacións do patrimonio así como interpretar e utilizar as normas de aplicación do mesmo. Analizar, sintetizar e relacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.	A7	B1
Habilidade na aplicación de criterios e no coñecemento e utilización de técnicas e de instrumentos para a análise, valoración e xestión do patrimonio. Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.	A9	B2
Capacidade para a aplicación de metodoloxías de análise do patrimonio territorial segundo obxectivos de protección e posta en valor. Mostrar sensibilidade ante a problemática ambiental.	A10	B10

Contidos

Tema	
1. Recursos naturais, paisaxe e territorio: Investigación básica e aplicada.	1.1 A nova cultura do territorio. 1.2 Dimensións ecolóxica, funcional e patrimonial cara á sostibilidade.
2. Investigación nunha interface territorial integrada: auga.	2.1 O compoñente auga, un recurso natural. 2.2 O sistema río-esteiro-ría-océano e as súas variacións históricas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	6	8	14
Estudo de casos/análises de situacións	5	6	11

Seminarios	4	4	8
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	16	20
Titoría en grupo	3	3	6
Actividades introductorias	1	1	2
Probas de tipo test	2	6	8
Cartafol/dossier	0	6	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e protocolos da investigación na temática do programa.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun caso real coa finalidade de coñecer e interpretar, para reflexionar, completar coñecementos, xerar hipóteses, e introducir os procedementos e técnicas de investigación.
Seminarios	Actividade dirixida enfocada á investigación dun tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Complemento das clases teóricas e base das prácticas de campo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade dirixida de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa investigación na materia. Desenvolverase en espazos non académicos exteriores.
Titoría en grupo	Diálogo do alumnado co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe/avaliación.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, tanto individual como en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas coa investigación da temática da materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade será desenvolvida de forma presencial (directamente na aula e no ámbito non académico) e tamén de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, tanto individual como en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas coa investigación da temática da materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade será desenvolvida de forma presencial (directamente na aula e no ámbito non académico) e tamén de forma non presencial (a través do correo electrónico).

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Control da asistencia ás sesións e proba tipo test para avaliar a consecución dos mínimos nas competencias adquiridas nas sesións teóricas presenciais (saber básico) que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	20%
Estudo de casos/análises de situacións	Avaliación segundo asistencia e participación interactiva na análise. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos do saber básico e instrumental da materia desenvolvida.	20%
Seminarios	Participación e preparación dun documento integrado nun informe (sección I), elaborado polo estudante, que recolle un glosario dos conceptos teórico-metodolóxicos fundamentais e unha avaliación significativa sobre as experiencias debatidas durante o proceso de formación cara á investigación.	20%
Saídas de estudo/prácticas de campo	Participación e preparación dun documento integrado nun informe (sección II), elaborado polo estudante, que recolle os aspectos procedementais desenvolvidos na realización e posterior reflexión autónoma das prácticas (investigación de campo).	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Euwater (2005) *Declaración Europea por una Nueva Cultura del Agua*. Madrid, Comité Científico Euwater.

Harvey, J.G. (1990) *Atmosphere and Ocean: our fluid environments*. London, The Artemis Press.

Jiménez Herrero, L.M. (dir) (2008) *Agua y sostenibilidad*. Madrid, Ministerio de Medio Ambiente.

Mata Olmo, R. & Fernández Muñoz, S. (2008) *Paisajes y patrimonios culturales del agua*. FNCA, Panel Científico.

Roberts, N. (1998) *The Holocene, an environmental history*. Oxford, Blackwell.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Crossland, C.J. et al (2005) *Coastal fluxes in the Anthropocene*. Berlin, Springer.

Chapman, D. (ed) (1992) *Water Quality Assessments*. London, Chapman & Hall.

Díaz Fierros, F. (ed) (1996) *As Augas de Galicia*. Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega.

Evans, G. & Prego, R. (2003) Rias, Estuaries and incised Valleys: is a ria an estuary? *Marine Geology*, 196: 171-175.

Navés Viñas, F. (2005) *Arquitectura del Paisaje Natural de la Península Ibérica*. Barcelona, Omega.

Steele, J.H. (2001) *Encyclopedia of Ocean Sciences*. San Diego, Academic Press.

VV. AA. (2001) *Atlas de Galicia. Medio Natural*. Santiago de Compostela, Xunta de Galicia.

VV. AA. (2004) *Patrimonio Geológico de Galicia*. Madrid, Enresa.

VV. AA. (2009) *Evidencias e impactos do Cambio Climático en Galicia*. Santiago de Compostela, Xunta de Galicia.

INFORMACIÓN WEB

Comité Internacional Humedales Ramsar (HR) <http://www.ramsar.org/>

Estuarine and Coastal Sciences Association (ECSA) <http://www.ecsa-news.org/>

European Science Foundation (ESF) <http://www.esf.org/>

Fundación Nueva Cultura del Agua (FNCA) <http://www.unizar.es/fnca/>

International Geosphere-Biosphere Programme (IGBP) <http://www.igbp.net/>

International Human Dimensions Programme (IHDP) <http://www.ihdp.org/>

Observatorio de la Sostenibilidad en España (OSE) <http://www.sostenibilidad-es.org/>

Recomendacións

Outros comentarios

Esta materia será impartida por a Profesora Dra. Elena de Uña Álvarez (UVI) e o Profesor Dr. Ricardo Prego Reboredo (CSIC).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Patrimonio, Museoloxía e Arqueoloxía: O Pasado como Discurso Histórico				
Materia	Patrimonio, Museoloxía e Arqueoloxía: O Pasado como Discurso Histórico			
Código	O02M054V01111			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Comendador Rey, Beatriz Pilar			
Profesorado	Comendador Rey, Beatriz Pilar Serrat Antolí, Nuria			
Correo-e	beacomendador@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/beacomendador/			
Descrición xeral	O curso pretende unha achega aos museos como institucións para a conservación, estudo e difusión de bens culturais. Nunha orientación máis práctica, achega os instrumentos para analizar, planificar e desenvolver propostas museolóxicas e museográficas. O curso é útil na liña do temario de oposicións para o ingreso no Corpo facultativo de conservadores de museos.			

Competencias de titulación

Código	
A8	Capacidade para a toma de decisións sobre a función que se lle asigna ao patrimonio, a súa posta en valor e uso público.
A9	Habilidade na aplicación de criterios e no coñecemento e utilización de técnicas e de instrumentos para a análise, valoración e xestión do patrimonio.
A11	Capacidade para elaborar estratexias encamiñadas á recuperación do patrimonio.
A12	Capacidade para a difusión e divulgación do coñecemento científico e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio.
B4	Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.
B5	Traballar interdisciplinarmente
B9	Comprometerse a desenvolver e manter unha actitude ética tanto no seu traballo coma nas súas relacións sociais.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer e saber empregar os recursos máis importantes en relación coa difusión e interpretación do patrimonio arqueolóxico e histórico.	A9 A11 A12	B4
Ser capaz de articular un discurso histórico para a recuperación e posta en valor de patrimonio histórico.	A8 A11 A12	
Tomar conciencia da complexidade do desenvolvemento de estratexias de posta en valor do patrimonio cultural e do seu necesario carácter interdisciplinar.		B5 B9

Contidos

Tema	
1. Museografía didáctica, museos e centros do patrimonio histórico.	1.1. O Concepto de museo. 1.2. Clases e categorías de museos.
2. A construción do discurso: o deseño de exposicións.	2.1. A exposición como medio de comunicación. 2.2. Criterios para programación previa ao proxecto museográfico. 2.3. Novas tecnoloxías na didáctica da Historia.
3. Interpretación e difusión do patrimonio arqueolóxico: recursos e técnicas.	3. Interpretación e difusión do patrimonio arqueolóxico: recursos e técnicas

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	6	3	9
Seminarios	6	0	6
Titoría en grupo	3	5	8
Actividades introdutorias	2	3	5
Traballos tutelados	0	12	12
Sesión maxistral	6	12	18
Traballos e proxectos	1	8	9
Relatorios/memorias de prácticas externas ou prácticum	1	2	3
Outras	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade desenvolvida nun contexto externo, que ten que ver coa observación directa e sistemática.
Seminarios	Traballo en grupos informais na aula coa finalidade do estudo intensivo dun tema.
Titoría en grupo	Seguimento da realización dos traballos. Asesoramento e aclaración de dúbidas.
Actividades introdutorias	Actividades previas para coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións do alumnado.
Traballos tutelados	Desenvolvemento dun traballo baixo a tutela do profesor baseado na aprendizaxe dos estudantes e no seguimento tutorizado desa aprendizaxe.
Sesión maxistral	Sesións teóricas con apoio de material didáctico elaborado para estas sesións (dispoñible en TEM@).

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Seguimento individualizado dos materiais xerados na saída de estudo e nos seminarios coas anotacións do profesor. Seguimento individualizado do traballo tutelado do alumno a través das titorías e das ferramentas da plataforma TEM@ (especialmente o foro).
Seminarios	Seguimento individualizado dos materiais xerados na saída de estudo e nos seminarios coas anotacións do profesor. Seguimento individualizado do traballo tutelado do alumno a través das titorías e das ferramentas da plataforma TEM@ (especialmente o foro).
Titoría en grupo	Seguimento individualizado dos materiais xerados na saída de estudo e nos seminarios coas anotacións do profesor. Seguimento individualizado do traballo tutelado do alumno a través das titorías e das ferramentas da plataforma TEM@ (especialmente o foro).
Actividades introdutorias	Seguimento individualizado dos materiais xerados na saída de estudo e nos seminarios coas anotacións do profesor. Seguimento individualizado do traballo tutelado do alumno a través das titorías e das ferramentas da plataforma TEM@ (especialmente o foro).
Traballos tutelados	Seguimento individualizado dos materiais xerados na saída de estudo e nos seminarios coas anotacións do profesor. Seguimento individualizado do traballo tutelado do alumno a través das titorías e das ferramentas da plataforma TEM@ (especialmente o foro).

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Saídas de estudo/prácticas de campo	A participación activa na saída de estudo será avaliada mediante a presentación dun informe ou memoria da actividade.	30%
Titoría en grupo	Valorarase a asistencia ás titorías.	10%
Traballos tutelados	Os conceptos adquiridos nas sesións maxistras e nos seminarios, serán avaliados de forma integrada mediante a súa aplicación ao desenvolvemento dun traballo individual tutelado que deberá ser presentado.	40%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BASICA

Alonso, L. *Museología y museografía*. Barcelona. Ediciones del Serbal. 1999. [BEL A14 ALO,L](#)

Belcher, M. *Organización y diseño de exposiciones. Su relación con el museo*. Gijón. Trea. 1991. [Depósito: OUR 47339](#)

Rico, J.C. *Manual práctico de museología, museografía y técnicas expositivas*. Madrid. Silex. 2006. [OUR 02 /346](#)

COMPLEMENTARIA

Carretero, A. et al. *Normalización documental de museos: elementos para una aplicación informática de la gestión museográfica*. Madrid. Dirección General de Bellas Artes y Bienes Culturales. 1996. [OUR 902 /359](#) CD-ROM

Zubiaur, F.J. *Curso de museología*. Gijón. Trea. 2004

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Categorías de Protección e Recursos dos Bens Patrimoniais. Monumentos e Conxuntos Históricos/O02M054V01109

Recursos Naturais e Paisaxe na Ordenación do Territorio/O02M054V01110

Antropoloxía da Cultura Material/O02M054V01113

Outros comentarios

O TEMA 3 (Interpretación e difusión do patrimonio arqueolóxico. Recursos e técnicas) será impartido pola profesora Nuria Serrat Antolí, pedagoga e doutora en Ciencias da Educación pola Universidade de Barcelona (UB). Dende 1999 é profesora lectora do Departamento de Didáctica e Organización Educativa da Facultade de Pedagogía da UB. Coordinou o mestrado de Museografía didáctica (2001-2005) e dirixiu o mestrado en Museografía interactiva (2005-2007), ambos os dous do Grupo IL3 da UB. Dende 2006-2007 colaborou na creación do mestrado oficial en Xestión do patrimonio cultural da UB, no que imparte docencia das materias: «Museografía Didáctica», Deseño museográfico e técnicas expositivas e «Análise e control dunha produción». Participa tamén no mestrado Cultura histórica e comunicación da UB e no mestrado en Xestión cultural da Universitat Internacional de Catalunya. Desenvolveu distintos proxectos de interpretación e dinamización turística e cultural, así como proxectos educativos para distintas institucións públicas e privadas.

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cuberto os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Modelos Expositivos de Obras de Arte. Teoría e Práctica da Restauración				
Materia	Modelos Expositivos de Obras de Arte. Teoría e Práctica da Restauración			
Código	002M054V01112			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Cendan Caaveiro, Marina Susana			
Profesorado	Cendan Caaveiro, Marina Susana Vazquez Rozas, Roberto			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Aproximación ás novas tendencias en museoloxía e á conservación e restauración.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinado.
A6	Coñecer e saber aplicar a lexislación vixente sobre o patrimonio cultural, así como a das institucións relativas ao tratamento e á protección.
A9	Habilidade na aplicación de criterios e no coñecemento e utilización de técnicas e de instrumentos para a análise, valoración e xestión do patrimonio.
B3	Dominar a formulación de problemas de investigación teórica e aplicada.
B5	Traballar interdisciplinarmente
B6	Saber xestionar a información recollida.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Capacidade para a toma de decisións sobre a función que se lle asigna ao patrimonio e á súa posta en valor e uso público.	A6	B3
Coñecemento e posta en valor do noso patrimonio museístico e arquitectónico.	A9	B5
Coñecer a programación e as liñas expositivas das institucións museísticas máis relevantes de dentro e fóra de Galicia.	A2	B6

Contidos

Tema	
Tema 1. O contexto cultural galego a través dos seus principais colectores expositivos contemporáneos.	Subtema 1.1 Centros de arte con colección e sen colección. Fundacións e outros modelos expositivos complementarios. Subtema 1.2 O espectáculo na arquitectura museística contemporánea: modelos de referencia.
Tema 2. Conservación e restauración do patrimonio arquitectónico.	Subtema 2.1 Teorías da restauración: escolas e evolución. Subtema 2.2 Práctica da conservación: o caso galego. Subtema 2.3 A tutela do patrimonio: institucións e lexislación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	8	16	24
Estudo de casos/análises de situacións	8	16	24
Seminarios	8	16	24
Observación sistemática	1	2	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte dos profesores dos contidos da materia e indicacións para o traballo persoal do alumno.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise de exemplos de exposición, conservación e restauración coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Seminarios	Complemento das clases teóricas. Actividades enfocadas ao traballo sobre casos específicos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Técnicas destinadas a recompilar datos sobre a participación do alumno, baseados nun listado de condutas ou criterios operativos que facilite a obtención de datos cuantificables.	30%
Seminarios	Técnicas destinadas a recompilar datos sobre a participación do alumno, baseados nun listado de condutas ou criterios operativos que facilite a obtención de datos cuantificables.	30%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica:

Bozal, Valeriano. *Historia de las ideas y de las teorías artísticas contemporáneas*.

Jencks, Charles. *El lenguaje de la arquitectura posmoderna*. Gustavo Gili. Barcelona, 1981.

Chueca Goitia, Fernando. *Breve historia del urbanismo*. Alianza Editorial. Madrid, 1986.

Bibliografía complementaria:

Montaner, Josep Maria. *Museos para el siglo XXI*. Ed Gustavo Gili. Barcelona, 2003.

Zulaika, Joseba. *Crónica de una seducción: el Museo Guggenheim de Bilbao*. Ed Nerea. Madrid, 1997.

Rogiolo, Gian Pietro. *Archeologia dell'edilizia storica*. Museo civico di Como, 1988.

Recomendacións

Outros comentarios

Este curso será impartido por os profesores da Universidade de Vigo, Susana Cendán (1,5 créditos) e Roberto Vázquez Rozas (1,5 créditos).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Antropoloxía da Cultura Material				
Materia	Antropoloxía da Cultura Material			
Código	002M054V01113			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Castro Perez, Ladislao			
Profesorado	Castro Perez, Ladislao			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Esta materia aborda o estudo da cultura material das sociedades do pasado prehistórico baixo un prisma antropolóxico.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B2	Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecementos sobre as primeiras sociedades complexas.	A1	B1
	A3	B2
Achegarse ao estudo interdisciplinar da Prehistoria.	A1	B1
	A3	B2
Tomar conciencia das especificidades do humano e da multilinealidade da súa evolución.	A1	B1
	A3	B2

Contidos	
Tema	
Tema 1. Arqueoloxía prehistórica e Antropoloxía cultural.	Subtema 1.1. Antropoloxía do corpo. Subtema 1.2. Arqueoloxía do ouro.
Tema 2. Símbolos de poder e riqueza nas sociedades preestatais.	Subtema 2.1. Os bens de intercambio paleomonetarios. Subtema 2.2. Ouro, ostentación e poder na Prehistoria recente europea.
Tema 3. Os torques entre a Antropoloxía e a Arqueoloxía.	Subtema 3.1 Os torques prehistóricos. Subtema 3.2. Pervivencia simbólica dos torques.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	8	26	34
Titoría en grupo	5	0	5
Sesión maxistral	12	24	36
Traballos e proxectos	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Seguimento individualizado do alumnado e dos exercicios realizados.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc. Pódese levar a cabo de forma individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	40%
Sesión maxistral	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc. Pódese levar a cabo de forma individual ou en grupo, de forma oral ou escrita.	60%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica:

A. Appadurai (ed.): *The social life of things. Commodities in cultural perspective*. Cambridge University Press, Cambridge 1986.

M. Barril y A. Rodero (eds.): *Torques. Belleza y Poder*. Museo Arqueológico Nacional, Madrid 2002.

Ch. Eluère: *Secrets of Ancient Gold*. Trio, Guin-Düdingen 1989.

J.A. García Castro (dir.): *El oro en la España prerromana*. Zugarto, Madrid 1989.

A. Perea, I. Montero O. García Vuelta (eds.): *Tecnología del oro antiguo: Europa y América*. Archivo Español de Arqueología, anejo XXXII, Madrid 2004.

Bibliografía Complementaria:

A. Alvarez Núñez (co.): *El Oro y la Orfebrería Prehistórica de Galicia*. Museo Provincial de Lugo, Lugo 1996.

J. Blacking (ed.): *The Anthropology of the Body*. Londres, Nueva York, San Francisco 1977.

L. Castro Pérez: *The Sacred Torcs. Prehistory and Archaeology of a Symbol*. Pentland, Durham 1998.

L. Castro Pérez: *Sondeos en la Arqueología de la Religión en Galicia y norte de Portugal: Trocado de Bande y el culto jacobeo*. Universidade de Vigo, Vigo 2001.

G. Clark: *Symbols of Excellence*. Cambridge University Press. Cambridge 1986.

D.V. Clarke, T.G. Cowil y A. Foxon: *Symbols of Power at the Age of Stonehenge*. National Museum of Antiquities of Scotland, Edinburgh 1985.

Ch. Eluère: *L'Or des Celtes*. Office du Livre, Friburg 1987.

T.F. Garrard: *Gold of Africa*. Prestel, Munich 1988.

A.H. Quiggin: *A Survey Of Primitive Money*. Methuen, London 1949.

A. Perea: *Orfebrería Prerromana. Arqueología del Oro*. Caja Madrid, Madrid 1991.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Territorio e Asentamentos Rurais na Gallaecia				
Materia	Territorio e Asentamentos Rurais na Gallaecia			
Código	O02M054V01114			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Perez Losada, Fermin Emiliano			
Profesorado	Perez Losada, Fermin Emiliano			
Correo-e	fermin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo do ámbito rural na Gallaecia romana: organización xeral do territorio, formas de hábitat, tipos de asentamentos.			

Competencias de titulación	
Código	
A2	Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinado.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
A5	Realizar actividades de investigación arquivística, museística, bibliográfica, audiovisual e informática aplicadas aos campos da historia, o territorio e os recursos patrimoniais.
A7	Adquirir a capacidade para discriminar e valorar as distintas manifestacións do patrimonio así como interpretar e utilizar as normas de aplicación deste.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B2	Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.
B5	Traballar interdisciplinarmente
B6	Saber xestionar a información recollida.
B9	Comprometerse a desenvolver e manter unha actitude ética tanto no seu traballo coma nas súas relacións sociais.

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer a organización xeral do territorio na Gallaecia romana e os seus principais elementos constituintes.	A2	B1
	A3	B9
Estudo descritivo e interpretativo do hábitat e o territorio a partir dos vestixios arqueolóxicos e análise comparativa con outras rexións do Imperio romano.	A3	B2
	A7	B6
Presentación dun estado da investigación actualizado, incluíndo as informacións publicadas e os resultados inéditos de proxectos de investigación en curso.	A3	B5
	A5	B6
		B9

Contidos		
Tema		
1. O territorio rural na Gallaecia romana	1.1. Cidade e campo no Imperio Romano 1.2. A especificidade do noroeste: civitates urbanas e civitates rurais	
2. Os asentamentos rurais de tipo agrupado: vici e castella.	2.1. Castella e Oppida de tradición indíxena 2.2. Aglomerados secundarios de xénese romana	
3. Os asentamentos rurais de tipo familiar disperso: as villae.	3.1. Tipoloxía, cronoloxía e particularidades das villae galaicorromanas. 3.2. O descoñecido mundo das aldeas agropecuarias.	

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	16	24

Presentacións/exposicións	3	10	13
Titoría en grupo	2	0	2
Sesión maxistral	12	24	36

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Práctica de campo (viaxe de estudos) para apreciación e comentario directo dalgúns asentamentos e materiais galaicorromanos tratados nas clases teóricas.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e o resto de estudantes dun tema particular incluído nos contidos da materia. Pódese levar a cabo individualmente ou en grupos reducidos.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesor da materia para asesoramento/desenvolvemento dos traballos a expoñer e as memorias de prácticas.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia e as súas principais fontes de información.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe de cada alumno en todas e cada unha das metodoloxías docentes empregadas (sesión maxistral, presentacións/exposicións, viaxe de estudos).
Presentacións/exposicións	Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe de cada alumno en todas e cada unha das metodoloxías docentes empregadas (sesión maxistral, presentacións/exposicións, viaxe de estudos).
Titoría en grupo	Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe de cada alumno en todas e cada unha das metodoloxías docentes empregadas (sesión maxistral, presentacións/exposicións, viaxe de estudos).

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Saídas de estudo/prácticas de campo	Asistencia, participación e aproveitamento da saída de estudos. Entrega e avaliación dunha pequena memoria crítica da práctica realizada.	33%
Presentacións/exposicións	Exposición pública do tema ou depósito concreto obxecto do traballo.	33%
Sesión maxistral	Asistencia, participación e aproveitamento das sesións maxistrais	33%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFIA BÁSICA

ARIAS VILAS, Felipe; VILLA VALDÉS, Ángel (2005): *El poblamiento romano en el territorio de los galaicos lucenses*, *Unidad y diversidad en el Arco Atlántico en época romana*, BAR International Series 1371, Oxford, pp. 297-308.

MARTINS, Manuela; SANDE LEMOS, Francisco; PÉREZ LOSADA, Fermín (2005): *O povoamento romano no território dos galaicos bracarense*, *Unidad y diversidad en el Arco Atlántico en época romana*, BAR International Series 1371, Oxford, pp. 279-296.

Arqueoloxía e Arte na Galicia Prehistórica e Romana

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA

FERNANDEZ OCHOA, C., GARCIA ENTERO, V., GIL SENDINO, F.(Eds.) 2008: *Las villae tardorromanas en el occidente del Imperio. Arquitectura y Función*, Ediciones Trea, Gijón.

LÓPEZ QUIROGA, Jorge (2004): *El Final de la antigüedad en la "Gallaecia" : la transformación de las estructuras de poblamiento entre Miño y Duero (siglos V al X)*, Barrié de la Maza, A Coruña.

OREJAS SACO DEL VALLE, Almudena (2005): *El poblamiento romano en los distritos mineros del Noroeste*, *Unidad y diversidad en el Arco Atlántico en época romana*, BAR International Series 1371, Oxford, pp. 309-319.

PÉREZ LOSADA, Fermín (1996): "O campo galaicorromano e os seus contactos cos núcleos urbanos: algunhas reflexións

sobre a relación cidade-campo na Gallaecia", en *III e IV Semanas Galegas de Historia* (Asociación Galega de Historiadores, Santiago), pp. 249-265

SASTRE PRATS, Inés (2001): *Las formaciones sociales rurales de la Asturia romana*, Ediciones Clásicas, Madrid.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo Fin de Máster/O02M054V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
O Fenómeno Relixioso e a Evolución do Patrimonio Eclesiástico na Galicia Contemporánea				
Materia	O Fenómeno Relixioso e a Evolución do Patrimonio Eclesiástico na Galicia Contemporánea			
Código	002M054V01115			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Rodríguez Lago, Jose Ramon			
Profesorado	Rodríguez Lago, Jose Ramon			
Correo-e	jrlago@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
A4	Interpretar os fenómenos sociais e culturais así como os conflitos políticos á luz da súa xenealoxía fenomenolóxica e conceptual.
A5	Realizar actividades de investigación arquivística, museística, bibliográfica, audiovisual e informática aplicadas aos campos da historia, o territorio e os recursos patrimoniais.
A8	Capacidade para a toma de decisións sobre a función que se lle asigna ao patrimonio, a súa posta en valor e uso público.
A11	Capacidade para elaborar estratexias encamiñadas á recuperación do patrimonio.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B4	Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.
B8	Aplicar a informática e outros medios audiovisuais ao traballo de fin de mestrado.
B9	Comprometerse a desenvolver e manter unha actitude ética tanto no seu traballo coma nas súas relacións sociais.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.	A1
Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.	A3
Interpretar os fenómenos sociais e culturais así como os conflitos políticos á luz da súa xenealoxía fenomenolóxica e conceptual.	A4
Realizar actividades de investigación arquivística, museística, bibliográfica, audiovisual e informática aplicadas aos campos da Historia, o territorio e os recursos patrimoniais.	A5
Capacidade para a toma de decisións sobre a función que se asigna ao patrimonio a súa posta en valor e uso público.	A8
Capacidade para elaborar estratexias encamiñadas á recuperación do patrimonio.	A11
Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.	B1
Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.	B4
Aplicar a informática e outros medios audiovisuais ao traballo de fin de mestrado.	B8

Contidos	
Tema	
1. Introducción ao fenómeno relixioso e ao patrimonio eclesiástico. Conceptos clave.	Relixiosidade, relixións e igrexas. Secularización e modernización. Tradicionalismo, fideísmo, integrista. Tolerancia e libe de relixións. Modernidade, laicidade e laicismos. Propiedade e patrimonio.
2. Patrimonio inmaterial e confesións relixiosas.	Símbolos, ritos e liturxias. As crenzas e as ideas. Os imaxinarios sociais.
3. Patrimonio material e confesións relixiosas.	O chan. Os edificios. Os medios de comunicación. As obras artísticas. Os recursos financeiros.
4. Evolución do patrimonio eclesiástico en España e Galicia durante a Idade Contemporánea.	Final do Antigo Réxime (1760-1836) O Estado liberal (1836-1868) O Sexenio democrático (1868-1874) A Restauración (1874-1936) A II República (1931-1936) O nacional-catolicismo (1936-1975).
5. O patrimonio das confesións relixiosas en España (1976-2008).	A Igrexa católica. As Igrexas evanxélicas. A comunidade islámica. A comunidade xudía.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	18	30
Traballos tutelados	8	12	20
Traballos e proxectos	5	20	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de forma individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/a estudante/s que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada	
Probos	Descrición
Traballos e proxectos	Orientación, asesoramento e seguimento do traballo do alumno/a na aula ou mediante a comunicación por correo electrónico.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Asistencia e participación no traballo da aula.	20 %
Traballos tutelados	Seguimento na aula e presentación das respostas a un cuestionario sobre o traballo desenvolvido.	40 %
Traballos e proxectos	Presentación ante o grupo de traballo da investigación realizada no tema elixido.	40 %

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información	
DÍAZ-SALAZAR, RAFAEL, ESPAÑA LAICA. CIUDADANÍA PLURAL Y CONVIVENCIA DEMOCRÁTICA , MADRID 2007,	
BURLEIGH, MICHAEL, CAUSAS SAGRADAS. RELIGIÓN Y POLÍTICA EN EUROPA DE LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL AL TERRORISMO ISLAMISTA , MADRID 2006,	
BURLEIGH, MICHAEL, PODER TERRENAL. RELIGIÓN Y POLÍTICA DE LA REVOLUCIÓN FRANCESA A LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL , MADRID 2005,	
POLLARD, JOHN F., EL VATICANO Y SUS BANQUEROS. LAS FINANZAS DEL PAPADO MODERNO, 1850-1950 , BARCELONA, 2007,	
RODRÍGUEZ LAGO, JOSÉ RAMÓN, LA IGLESIA EN LA GALICIA DEL FRANQUISMO , A CORUÑA, 2004,	
KEPEL, GILLES, LAS POLÍTICAS DE DIOS , BARCELONA, 2006,	
VILLARES, RAMÓN, DESAMORTIZACIÓN E RÉXIME DE PROPIEDAD , VIGO, 1994,	

RODRÍGUEZ LAGO, JOSÉ RAMÓN, **EPPUR SI MUOVE. RELIXIÓN, MODERNIZACIÓN E SECULARIZACIÓN NA GALICIA CONTEMPORÁNEA. LOGROS E RETOS DA NOSA HISTORIOGRAFÍA**, SANTIAGO DE COMPOSTELA, 2008,
CALLAHAN, WILLIAM J., **LA IGLESIA CATÓLICA EN ESPAÑA (1875-2002)**, BARCELONA, 2002,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Cambios na Ocupación do Territorio de Galicia: Análise e Cartografía				
Materia	Cambios na Ocupación do Territorio de Galicia: Análise e Cartografía			
Código	O02M054V01116			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1º	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pazo Labrador, Alberto Jose			
Profesorado	Pazo Labrador, Alberto Jose			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Esta materia trata de analizar as claves da ocupación territorial en Galicia e os seus cambios recentes, a través da plasmación cartográfica.			

Competencias de titulación

Código	
A9	Habilidade na aplicación de criterios e no coñecemento e utilización de técnicas e de instrumentos para a análise, valoración e xestión do patrimonio.
A12	Capacidade para a difusión e divulgación do coñecemento científico e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio.
B3	Dominar a formulación de problemas de investigación teórica e aplicada.
B6	Saber xestionar a información recollida.
B7	Presentar por escrito os resultados do traballo de investigación con criterios de calidade científica.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Identificar os elementos territoriais da ocupación espacial en Galicia e as súas variables temporais.	A9 A12	B3 B6
Desenvolverse na realización de cartografía temática sobre a distribución da poboación no territorio.	A9 A12	B6 B7
Dominar as fontes de análise demográfica a distintas escalas espaciais.	A9 A12	B3 B7

Contidos

Tema	
1. As características da estrutura territorial en diversas escalas: provincias, municipios, parroquias, aldeas.	1.1. Definicións. Os asentamentos rurais en Galicia e as súas peculiaridades. Aldeas. A parroquia rural. As escalas superiores: vilas e cidades. 1.2. A configuración da cidade difusa.
2. Fontes e métodos de análise da ocupación territorial da poboación a diversas escalas.	2.1. As páxinas web do INE e do IGE. 2.2. O Nomenclátor e a súa explotación.
3. Cambios e reorganización da ocupación do territorio nos últimos anos. representación cartográfica.	3.1. As escalas de análise. 3.2. A concentración no eixe litoral e a desertización e reorganización do interior.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	15	27
Traballos tutelados	8	20	28
Titoría en grupo	5	15	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.	Hasta un 50%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumno expoñerá, ante o profesor e os seus compañeiros, os resultados máis relevantes do traballo realizado sobre os contidos propostos da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo Fin de Máster				
Materia	Traballo Fin de Máster			
Código	O02M054V01201			
Titulación	Mestrado Universitario en Historia, Territorio e Recursos Patrimoniais			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	30	OB	1º	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodriguez, Julio			
Profesorado	Barriocanal Lopez, Maria Yolanda Carballo-Calero Ramos, Maria Victoria Catalina Castro Perez, Ladislao Cavada Nieto, María Milagros Encarnación de Uña Alvarez, Elena Juana López, Jesús de Lopez Diaz, Maria Perez Losada, Fermin Emiliano			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O traballo de fin de mestrado consistirá na realización dunha memoria de investigación dirixida e titorizada por un profesor do programa. Presentarase por escrito e defenderase mediante exposición oral ante un tribunal formado por tres profesores do programa, da mesma área de coñecemento á que pertenza a memoria ou, de ser o caso, de áreas afíns. Poderá constituír un ensaio preparatorio para a posible elaboración dunha futura tese doutoral.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.
A2	Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinado.
A3	Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.
A4	Interpretar os fenómenos sociais e culturais así como os conflitos políticos á luz da súa xenealoxía fenomenolóxica e conceptual.
A5	Realizar actividades de investigación arquivística, museística, bibliográfica, audiovisual e informática aplicadas aos campos da historia, o territorio e os recursos patrimoniais.
A7	Adquirir a capacidade para discriminar e valorar as distintas manifestacións do patrimonio así como interpretar e utilizar as normas de aplicación deste.
A9	Habilidade na aplicación de criterios e no coñecemento e utilización de técnicas e de instrumentos para a análise, valoración e xestión do patrimonio.
A10	Capacidade para a aplicación de metodoloxías de análise do patrimonio territorial segundo obxectivos de protección e posta en valor.
A11	Capacidade para elaborar estratexias encamiñadas á recuperación do patrimonio.
A12	Capacidade para a difusión e divulgación do coñecemento científico e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio.
B1	Analizar, sintetizar e interrelacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.
B2	Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.
B3	Dominar a formulación de problemas de investigación teórica e aplicada.
B4	Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática do mestrado.
B6	Saber xestionar a información recollida.
B7	Presentar por escrito os resultados do traballo de investigación con criterios de calidade científica.
B8	Aplicar a informática e outros medios audiovisuais ao traballo de fin de mestrado.

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Analizar, sintetizar e relacionar feitos e conceptos histórico-xeográficos e artísticos dende unha perspectiva crítica.	B1
Establecer hipóteses a partir de datos dispoñibles e proceder á súa confirmación ou refutación mediante a aplicación dunha metodoloxía científica.	B2
Dominar a formulación de problemas de investigación teórica e aplicada.	B3
Coñecer e utilizar os recursos documentais máis recentes en relación coa temática.	B4
Saber xestionar a información recollida.	B6
Presentar por escrito os resultados do traballo de investigación con criterios de calidade científica.	B7
Aplicar a informática e outros medios audiovisuais ao traballo de fin de mestrado.	B8
Establecer relacións entre as características dos conceptos analizados e dos contextos e dinámicas sociais e políticas estudadas.	A1
Identificar os elementos que conforman unha cultura política e que permiten distinguir entre as diferentes culturas dunha época e un lugar determinados.	A2
Identificar as bases metodolóxicas e historiográficas sobre as que se sostén a interpretación dun determinado fenómeno histórico.	A3
Interpretar os fenómenos sociais e culturais, así como os conflitos políticos á luz da súa xenealoxía fenomenolóxica e conceptual.	A4
Realizar actividades de investigación arquivística, museística, bibliográfica, audiovisual e informática aplicadas aos campos da historia, o territorio e os recursos patrimoniais.	A5
Adquirir a capacidade para discriminar e valorar as distintas manifestacións do patrimonio, así como interpretar e utilizar as normas de aplicación deste.	A7
Habilidade na aplicación de criterios e no coñecemento e utilización de técnicas e de instrumentos para a análise, valoración e xestión do patrimonio.	A9
Capacidade para a aplicación de metodoloxías de análise do patrimonio territorial segundo obxectivos de protección e posta en valor.	A10
Capacidade para elaborar estratexias encamiñadas á recuperación do patrimonio.	A11
Capacidade para a difusión e divulgación do coñecemento científico e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio.	A12

Contidos

Tema	
Antropoloxía da cultura material.	-
Prehistoria recente do noroeste peninsular.	-
Museoloxía e Arqueoloxía.	-
Historia antiga de Grecia: mitoloxía e relixións antigas; a muller no ámbito grego.	-
Historia antiga do noroeste peninsular: conquista, organización socio-política, económica e relixiosa.	-
Historia e documentación na época medieval.	-
Historia do poder na época moderna: política, institucións e grupos de poder.	-
Historia económica e social na época moderna.	-
Historia política e social na época contemporánea.	-
Ideoloxías e movementos sociais na época contemporánea.	-
Patrimonio natural: xeodiversidade, áreas protexidas, desenvolvemento sostible.	-
Cambios na ocupación do territorio en Galicia: Análises. Cartografía.	-
Patrimonio histórico-Artístico.	-
Patrimonio arquitectónico: monumentos, urbanismo e centros históricos.	-
Patrimonio moble: escultura, pintura, gravado, artes suntuarias e outros.	-

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Metodoloxías integradas	10	290	300
Outras (especificar)	10	190	200
Traballos tutelados	4	221	225
Presentacións/exposicións	1	24	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Metodoloxías integradas	Formación na metodoloxía científica e análise crítica das fontes.
Outras (especificar)	Titoría individualizada. Resolución de dúbidas e orientación dos traballos dirixidos e da exposición.
Traballos tutelados	Actividade dos estudantes dirixida polo titor que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e elaboración dun traballo sobre a temática da materia ou liña de investigación elixida.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumno do traballo de investigación realizado.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Metodoloxías integradas	Orientación e resolución de dúbidas e problemas relacionados coa liña de investigación elixida polo alumno.
Outras (especificar)	Orientación e resolución de dúbidas e problemas relacionados coa liña de investigación elixida polo alumno.
Traballos tutelados	Orientación e resolución de dúbidas e problemas relacionados coa liña de investigación elixida polo alumno.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Na avaliación do traballo fin de mestrado o alumnado deberá demostrar ter adquirido as habilidades conducentes á elaboración, presentación e defensa dun traballo de investigación orixinal e de mérito académico recoñecible a partir das materias cursadas, integrando as destrezas metodolóxicas co dominio dos contidos propios daquelas.	100%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

A propia da liña de investigación elixida por o alumnado.

Recomendacións

Outros comentarios

Cada alumno poderá, en función das súas preferencias, elixir o traballo de fin de mestrado sempre e cando se encontre vinculado ás liñas de investigación do mestrado e conte coa aceptación previa do titor correspondente. A relación de profesores titores do traballo de fin de mestrado é a seguinte:

BARRIOCANAL LÓPEZ, YOLANDA
 CARBALLO-CALERO RAMOS, MARIA VICTORIA
 CASTRO PÉREZ, LADISLAO
 CAVADA NIETO, MILAGROS
 CENDÁN CAAVEIRO, SUSANA
 COMENDADOR REY, BEATRIZ
 DE JUANA LÓPEZ, JESUS
 DE UÑA ÁLVAREZ, ELENA
 DOMÍNGUEZ CASTRO, LUIS
 DURANY CASTRILLO, MERCEDES
 LÓPEZ DÍAZ, MARIA
 PAZO LABRADOR, ALBERTO
 PÉREZ LOSADA, FERMÍN
 PÉREZ RODRÍGUEZ, FRANCISCO JAVIER
 PRADA RODRÍGUEZ, JULIO
 REBOREDA MORILLO, SUSANA
 RIONEGRO FARIÑA, ISOLINA
 RODRIGUEZ LAGO, JOSE RAMÓN

RODRIGUEZ TEIJEIRO, DOMINGO
VALÍN FERNÁNDEZ, ALBERTO
VAQUERO DÍAZ, BEATRIZ
VÁZQUEZ ROZAS, ROBERTO
